

Izjava druga Mitračić Ivica

STVARANJE PRVE PARTIZANSKE AVIJACIJE 1942 GODINE

Početak februara 1942 godine drug Mitračić Ivica prebacio se iz Zagreba gdje je bio aktivni podoficir u domobranima u Kozaru i javio se štabu II čete, koja ga je odmah uputila u štab II bataljona, II Krajiškog odreda na raspoloženje. Nakon 14 dana drug Ivica je upućen u štab I čete istog bataljona i poslat na položaj kraj Prijedora, gdje je ostao do polovine aprila a odatle upućen u oslobođeno mjesto Kozarac kod Prijedora na dužnost zamjenika komandanta mjesta.

Prilikom proslave 1. Maja, koja se prvi put održavala na oslobođenoj teritoriji, stigao je sekretar Okružnog komiteta Boško Šiljegović i Ivo Mažar, Šoša, tadašnji komandant II Odreda. Tom prilikom je drug Šiljegović upitao druga Mitračića zašto se nije javio u štab I bataljona, što je istoga začudilo, jer ga niko nije obavjestio da je trebao da se tamo javi. Drug Šiljegović mu je tada rekao da se odmah poslije održane proslave javi štabu II odreda i dao mu kurira - nekog Jankovića koji će ga otpratiti. Drug Ivica je krenuo sa kurikom oko 7 sati ujutro iz štaba I čete ali uslijed nevremena su se teško kretali i stigli oko 12 časova u štab II bataljona, gdje je našao drugove na sastanku i to: Ivica Luketić (komesar), Stanko Milić (komandant) i Vušan Utješinović. Oni su se obradovali dolasku druga Mitračića rekavši mu da je došao u pravi čas, jer se baš rješava jedan krupan problem, a to je bilo pitanje uredjenja aerodroma negdje u selu Medjuvodju. I pitivali su druga da li bi on mogao prihvatiti to uredjenje za koje je potrebno da odmah krene na put. Sutradan sa ovlaštenjem od II Štaba bataljona, drug Mitračić se javio Mjesnom narodnom odboru u Medjuvodju i tražio da mu pomognu u ljudstvu prilikom uredjenja aerodroma. Zatim se drug Ivica uputio na istraživanje terena pogodnog za aerodrom, koji je našao

iza kuće majke Boška Šiljegovića i to dve livadice koje je trebalo raskrčiti, tj. izvaditi šikare i panjeve i poravnati ih. Sutradan se sa ljudstvom i potrebnim alatom počelo sa raskrčavanjem, a poslije deset dana rada teren je bio osposobljen za aerodrom, o čemu je drug Ivica izvjestio štab II čete da je sve spremno za spuštanje avijona. Obezbedjeno je i slovo "T" (to je znak za pravac spuštanja). Zatim se čekalo nekoliko dana ali avioni nisu stigli. U to vrijeme je došla direktiva za napad na Prijedor, štab II čete je otišao, a drug Ivica je ostao sa komorom i nekoliko vojnika da čeka avione. Međutim, oslobođen je Prijedor, i drug Ivica misleći da nema više šta da čeka, bez ičijeg odobrenja predao je stvari u bolnicu na Pogledjevu, a on se uputio u Prijedor, gdje je stigao istoga dana predveče i javio se stabu II čete, tadašnjem komandantu Idrizu Čejvanu.

Ujutro, 18 maja drug Ivica se nalazio u blizini Urija, gdje je primljen jedan avion "Potez 25" koji se spuštao sve niže i niže i najzad se spustio. Iz avijona je izišao jedan plavokos i nasmijan pilot u kome je drug Ivica prepoznao Franju Kluz, a u tom momentu su avionu prisli: Komandant operativnog štaba Kosta Nadj i drug Boško Šiljegović, kao i ostali vojnici. Franjo Kluz je sa sobom donio 12 pušaka i 2 sanduka konzervi sa hranom. Drug Kosta Nadj je naredio da drug Franjo Kluz i Mitračić Ivica odmah prelete na već spremljeni aerodrom u selu Medjuvodju, ali je drug Franjo rekao da još malo pričekaju, jer treba da stigne još jedan avion sa pilotom Rudijem Čajavcem i strijelcem Mišom Jazbecem. Poslije jedan sat ugledali su u vazduhu "Brege 19" koji se sve niže spuštao i pretpostavljalo se da je to pilot Rudi. U međuvremenu, dok su čekali Rudijev avion, Franjo je ispričao da se je dogovorio sa Rudijem da će on pre no što podje u partizane napraviti tri kruga iznad kancelarije gdje Rudi radi, koji je tada bio šef za kolonizaciju u BiH, što će biti znak da i Rudi podje za njim. U tom momentu se spustio i pilot Rudi sa svojim avionom i ispričao, da čim je primetio

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-119-I/36

da Franjo pravi krugove odmah je otišao na aerodrom i tražio od tamošnjeg komandira Knezija avion, jer mora da ide na bombardovanje, što mu ovaj nije dozvolio. U međuvremenu je komandiru došla sajena i od Knezija je primio dužnost neki satnik Gospić od koga je Rudi dobio odobrenje da ode i izvidi šta je bilo sa Franjom, koji je odvezao hranu u Sanski Most, a trebalo je da doveze neki štof za odjelo.

Poslije dolaska drugoga aviona pilot Franjo se sa avionom "Potez 25" i sa Strijelcem Ivicom uputio u pravcu Medjvodja gde su duže vremena kružili jer se nije mogao prepoznati teren pripremljen za avion. Spustivši avion je opkolila masa naroda, jer su prepoznali druga Ivicu i znali su da je to partizanski avion iako je imao hrvatske oznake. Pretpostavljajući da će neprijatelj tražiti ove avione, drug Ivica i Franjo uz pomoć naroda su zakrčili gajić ispred crkve i ugurali tu avion i maskirali ga.

Istovremeno u Prijedoru su Rudi i Mišo napravili jedan lažni avion od drveta koji su postavili na vidno mjesto, a ispred njega postavili bačvu benzina, tako da bi neprijatelj mislio da je to pravi avion, koji je ustvari bio maskiran na suprotnom dijelu aerodroma u jednom uglu. Stvarno, poslije podne oko 3 časa doljeteo je jedan njemački avion koji je kružeći tražio avion i tom prilikom primjetio lažni avion, počeo ga bombardovati i mitraljirati uslijed čega je eksplodirala ona bačva benzina ispod lažnog aviona, a neprijatelj misleći da je uništio pravi avion, odletjeo je natrag.

Oko 7 časova naveče iz Prijedora je došao automobil po drugove Franju i Ivicu da se jave u Operativni štab kako bi stvorili plan za rad naše prve avijacije. Tom prilikom je donesen zaključak da se napravi tekst letka, koji će se štampati i bacati u neprijateljske garnizione za poziv domobranskih oficira da i oni stupe u naše redove. U svemu smo se složili ali je bila teškoća po pitanju snabdjevanja bombama. Tom

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-MG-2/36

prilikom je riješeno, prijedlogom Franje Kluza da će se od starih neeksploziviranih izvađenih bombi popraviti upaljači i sa njima se koristiti. Poslije dva dana drug Ivica i Franjo su upućeni u krojačku radionicu, gdje su im sašivena nova partizanska avijatičarska odijela.

Poslije toga su se drugovi Franjo i Ivica uputili na željezničku stanicu gdje se je u jednom hangeru nalazio avijon "Potez 25", koji je srušen pre nekoliko dana prilikom zauzimanja Prijedora. Prilikom pregledanja ustanovljeno je da je puklo nekoliko rebara na krilima i slomljena elisa. Popravka bi bila vrlo teška obzirom na stručni kadar i nedostatak alata koji je potreban prilikom demontiranja i montiranja krila. No, uprkos tih teškoća mi smo pristupili radu, pozvali neke stolare kao i neke mehaničare koji su tada radili u ložionici, saopstili im potrebu opravke aviona što su oni odmah prihvatili i kazali da će moći to uraditi. Odmah se i pristupilo radovima.

Pet bačvi benzina koje su tu pronađene prenjete su u Medjuvodje, a odatle su drugovi Franjo i Ivica otišli u Rudnik Ljubija da se dogovore sa tadašnjim upravnikom Milom Ljubičićem kako bi se najlakše proizvodile avionske bombe. Ljubičić je rekao da je to moguće i da će on početi sa izradom bombi od vodovodnih cijevi. Poslije ne oliko dana bila je gotova prva serija bombi od 12 kg "Stankovićevih" i 30 komada od 5 kg od vodovodnih cijevi domaće proizvodnje.

Istoga dana drug Ivica i Franjo su poletjeli avionom sa aerodroma ispred crkvice jedan kilometar niže, pretpostavljajući da bi nerijetko mogao da bombarduje školu, pri čemu bi mogao biti pogodjen i avion. 20 maja je u Medjuvodje upućena i prva serija bombi. 21 maja ujutro stiglo je pismo od komandanta Miloša Piljgovića da drugovi Franjo i Ivica avionom krenu u pravcu Orahove pošto je jedna ustaška kolona "Crne Francetičove legije" krenula u pravcu sela Orahove i Medjuvodja u pljačku.

Arhiv Bos. krajine B. Luka
ABK 209 - 116 - 2/36

Avion je spremljen za polazak, ali se postavilo pitanje kako ići bez mitraljeza, koji se nalazio u Rudijevom avionu u Prijedoru, i tako je avion pošao bez mitraljeza. Iako je već dva dana padala kiša i teren bio podvodan, vještom Franjinom rukom uz veliko prskanje vode, avion je uspio da se digne i poleti u pravcu Orahove. U pismu je bilo naglašeno da će se tri velika bijela trougla biti označeno gdje se nalaze naše pješadijske jedinice u zasjedi što smo i primjetili stigavši iznad samog mjesta Orahove, ali nismo vidjeli kretanje neprijatelja. Leteći iznad ceste u pravcu Bos. Dubicw spazili smo jedan neprijateljski avion koji je bacio poštu svojim jedinicama, koje su se kretale u pravcu nas. Da ne bi izazvali sumnju kod neprijateljskog aviona mi smo poletjeli u pravcu njega i pozdravili ga sa tri puta mahanjem krila što je on otpozdravio misleći da je avion njihov, jer smo mi još uvijek imali hrvatske oznake. Neprijateljski avion je odletio u pravcu Benja Luke a mi smo se spustili niže koloni koja je bila u jačini jednog jakog bataljona potpomognuta sa bočne strane sa dva tenka. Preljetelji smo iznad samih njihovih glava, pri čemu su nam pokazali Hrvatsku zastavu. Pošto smo se uvjerali da je u pitanju neprijatelj, Franjo je učinio neki zaokret prešavši kolonu, a Ivica je otvorio donji otvor i pripremio bombe. Zatim smo se ponovo vratili u pravcu kolone i spustivši se na 150 metara počeli smo bacati bombe. Bombe nisu sve izbačene i Franjo je još jednom okrenuo avion u pravcu kolone gdje je izbačen ostatak bombi. Odmah u početku našeg bombardovanja u neprijateljskoj koloni je nastao metež i nered, dok su naši borci koji su bili u zasjedi iskoristili i otvorili vatru na njih. Tom prilikom od bombardovanja i napada naših jedinica neprijatelj je imao 30 do 40 mrtvih (nije poznato da li je bilo naših gubitaka) Po izvršenom zadatku vratili smo se natrag i spustili na aerodrom.

Poslije podne oko 1 čas, druga Ivicu je pozvao kurir da se odmah uputi u pravcu Gunjevačko škole a usput da u Gornjim i Donjim Scraflijama mobilize 16 pari volova za izvlačenje 2

Arhiv Bos. kraljine B. Luka

ABK 209-116-I/36

neprijateljske tankete koje su se zaglavile u blato prilikom bombardovanja našeg aviona. Stigavši na mjesto drug Ivica je pregledao tankete i vidio da su onesposobljene jer su im izvadjene četkice. U tom su stigli i borci II čete i okupili se oko tanketa. Ulazeći u drugu tanketu drug Ivica je pronašao četkice i nastojao da kvar popravi. Pogledavši na gore nije više vidio nagnute glave boraca niti ih je čuo i odmah je znao da se moralo nešto dogoditi. U tome je čuo duge rafale teškoga mitraljeza koji tuče iz pravca Gunjevačke škole. Primjetio je sa desne strane da se naše jedinice povlače kroz nekakav klanac i pokušao je da iskoči iz tankete, ali ga je osuo teški rafal. Ni sam nije znao šta se je dalje dogodilo, ali je poslije kraćeg vremena čuo pucnjavu sa desne strane gdje su se koncentrisale naše jedinice te iskoristivši priliku izvukao se iz tankete i povukao se u pravcu naših jedinica. Stigavši na mjesto primjetio je da je ranjen drug Mile Močava koji se je prvi suprostavio neprijatelju i skrenuo pažnju na sebe kako bi eventualno spasio ostalo ljudstvo, a isto tako i tankete. Naše jedinice su tada krenule u protivnapad i potisnule neprijatelja iz Gunjevačke škole. Tu priliku je Ivica iskoristio i sa volovima izvukao tankete prema Donjim Saraflijama. Prilikom izvlačenja tanketa počela je padati jaka kiša, što je još više otežavalo izvlačenje na i onako podvodnom blatnjavom terenu. Uz pomoć naroda oko 8 časova uvečer tankete su izvučene u Goroje Saraflije, tu je Ivica prenoćio i sutradan krenuo dalje u mjesto Kozarac. Tom prilikom mu je na Medjedjem brdu dušao u susret Ivica Tukarić (IB) koji mu je predao naredjenje da tankete preda njemu, a da se on uputi najhitnije u svoju bazu. Tukarić je tankete odveo u blizinu mjesta Kozarac. Tamo ih je opravio i prilikom početka Kozarske ofanzive naglim prodorom neprijatelja iz Banja Luke tankete su zarobljene.

Vrativši se u svoju bazu drug Ivica Mitrčić se zajedno sa Franjom počeo baviti mišlju kako da dodju do mitraljeza za strijelca na avionu. Franjo je došao do zaključka da bi se uz

nalo teškoća mogao montirati i "Šarac" s tim da mu se napravi novo postolje.

Drugi dan Franjo je uputio Ivicu u Ljubiju da vidi da li ima gotovih bombi i da ostane 2 do 3 dana u Prijedoru dok se ne napravi postolje za "Šarac". Stigeavši u Ljubiju Ivica je dobio oko 70 komada bombi po 12 kilograma i oko 50 komada po 5 kilograma, što je odmah uputio kolima za Medjuvodje a on ostao da završi postolje za mitraljez. U isto vrijeme Ivica je koristio priliku da vidi kako napređuju radovi oko opravke neprijateljskog aviona koji je srušen prilikom zauzimanja Prijedora, a koja se vršila pod rukovodstvom Stojana Nikolića (nije se vratio iz Čehoslovačke). Radovi su dobro napredovali, krila opravljena, motor pregledan, a isto tako i alisa koju je trebalo samo ofarbati. Pošto se elisa teško sušila, a zbog njenog balansa kod farbanja avion nije mogao biti gotov u odredjenom roku, tako da je prilikom prodora njemačkih jedinica iz Banja Luke pao u neprijateljske ruke.

Završivši postolje drug Ivica se vratio u Medjuvodje sa mitraljezom, gdje je isti odmah montirao na avion. Za to vrijeme dok su boravili bez zadatka da bi ga iskoristili u korisne svrhe drug Franjo je predložio da održi analfabetски tečaj sa mladjim i starijim ljudima, a Ivica da ode nedaleko u jedinicu komesara Marića i da proučava najhrabrije borce u bacanju benzinskih flaša na tenkove.

Nakon tri dana - oko 27 maja - Franjo je poručio Ivici da se vrati natrag pošto ima izgleda da bi mog i izvršiti neku akciju. U nedjelju 29 maja ujutro oko 4 sata počeli su neprijateljski avioni doljetati i mitraljirati okolna sela - Gornje i Donje Sreplije, Kadin jelovac i Mliječanicu s namjerom da unište naš avion. Tog istog dana spremala su se okolna sela da vide avion i ujedno da se održi zbor kod Medjuvodske crkve. Uprkos svih nadletanja neprijatelja koji su dolazili i vraćali se, narod se u velikim kolonama pod zastavom kretao na odredjeno mjesto, gdje

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-115-I/36

je zbor i održan. Neprijateljsko nadletanje, bombardovanje i mitraliranje trajalo je sve do 6 časova uveče, kada je odjednom prestalo. Po prestanku doletanja neprijateljskih aviona oko 6,30 uveče dogovorili su se Ivica i Franjo da odlete i bace nešto letaka na Sunju, Bos.Dubicu i Kostajnicu s namjerom da ujedno bombardiraju Bos.Novi. Na tu misao došli su zbog toga što je nedjelja i što se neprijatelj toga dana dosta izletao, te su bili sigurni da će piloti uveče imati odmor. Drug Ivica se odmah uputio sa mehaničarom Piljom Balabanom, koji je bio nama dodijeljen, i sa još nekoliko omladinaca da pripreme avion i utovare bombe. Utovoreno je oko 40 komada bombi po 12 kila i 25 komada po 5 kila. U tom je stigao i Franjo i njih dvojica su se uputili u pravcu Bos.Dubice, Kostajnice i Sunje gdje su izbacali letke i krenuli u pravcu Bos.Novog. Pošto je bilo lijepo vrijeme ono je pogodovalo izvršenju tog zadatka. Leteći na visini od hiljadu i pet stotina metara napravili smo tri kruga pošto smo još uvijek imali hrvatske oznake te nam se iz jednoga gajića pokazala njemaška zastava po čemu smo ustanovili da se tu sigurno nalazi njemački štab koji priprema ofanzivu na Kozaru. Vidjevši gdje se nalazi okupator Franjo se spustio na 700 metara, a Ivica poskidao sve osigurače na bombama i pripremao se da ih baci spolja sa lijeve strane trupa. Još pre polaska Franjo je uputio Ivicu kako će najsigurnije da pogodi cilj (tj. kada pogleda ispod desnog krila i primjeti metu u istom momentu treba da ispusti bombu iz ruku). Leteći u pravcu određenog mjesta Ivica je pripremio bombe i nad ciljem ih ispuštao. Nekoliko puta smo se navratili nad to mjesto gdje je bačeno nekoliko bombi a zatim smo se okrenuli prema samome gradu i tamo počeli redom bacati bombe. Kada su sve bombe izbačene Ivica je sjeo na turolo, a Franjo je okrenuo avion u pravcu ulice i počeo mitralirati sve redom. Prilikom mitraliranja čuli smo da nešto zuji oko naših glava, na opomenu Franjo je samo mahnuo rukom i pokazao na jedan svjetleći metak koji je

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209+MG -I |36

prošao pored nas. Prilikom mitraliranja kod zadnjeg sanžera 7 komada po 50 metaka se zaglavio metak koji je Ivica pokušao da izvuče ali nije uspio uslijed velikog pritiska vazduha, a tada mu je Franjo viknuo da izbací letke. Izbacujući letke čuli smo još jače zujanje iznad naše glave i osjetili smo mali udar najprije u krilo a zatim u rep i u istom momentu je Ivica osjetio da ga je nešto peckulo ispod lakta lijeve ruke. Pošto smo izbacili letke Franjo je zakružio 2 do 3 puta i uputili smo se u pravcu aerodroma gdje smo se spustili, pregledali avion i pronašli po jedan pogodak u krilo i u rep. U istom momentu Franjo je upozorio Ivicu da mu krvari lijeva ruka, jer je ovaj tom prilikom bio ranjen. Ova akcija je trajala oko 1 sat. Na ovaj zadatak krenuli smo bez padobrana jer bi nam oni otežavali izvršenje zadatka. Uspjeh te akcije bio je veliki s obzirom na samu demoralizaciju neprijatelja koji je ovaj imao glavne koncentracije snaga za Kozarsku ofanzivu, a isto tako imao je i žrtava. Demoralizacija neprijatelja bila je tolika da su sutradan poslije ovoga bombardovanja stušili svoj avion misleći da je naš (po izjavi Hajre Kapetanovića tom prilikom je stradalo nekoliko neprijateljskih vojnika a isto tako i nešto civila). Neprijatelj je prilikom našeg bombardovanja imao gubitaka oko 50 vojnika.

Drugog juna bez ikijeg naredjenja, kao i u akciji na Bos. Bovi, uputili smo se na bacanje letaka na Kostajnicu, Dubicu i Sunju.

Tog istog dana ujutro oko 4 sata uputio se Rudi sa strijelcem Mišom na svoje prvo bombardovanje na Banja Luku. Počeli su nisko kružiti, mitralirati i bacati manje ručne bombe. Međutim, neprijatelj je primjetio na Rudijevom avionu petokraku zv jezdu na krilima i trupu koju su isti stavili nekoliko dana ranije, još prije nego što su počeli bombardovati i odmah otvorili vatru na njega. Rudi je tada bio ranjen u nogu i morao se prisilno spustiti kod Klačnica, gdje se je ubio iz pištolja

Arhiv Bos. kraljne B. Luka

ABK 209-M6-I/36

da ne bi pao živ neprijatelju u ruke, a njegov strijelac Jazbec poznavajući teren uputio se u pravcu gostionice nekog Mihajljevića, tada velikog kulturbundovca, gdje ga je prepoznao gostioničarev sin i pozvao žandarme, koji ga uhapsu, u Banja Luci predaju ga Nijemcima a odatle je upućen u Zagreb gdje je bio 6 mjeseci na "Savskoj cesti". Tu je strašno mučen i na sva pitanja odgovarao je da nema šta da prizna a nema ni kome. Poslije toga je strijeljan na Maksimiru. Da se je Mišo Jazbec zaista držao hrabro i herojski i da nije nikoga izdao može se tvrditi i zbog toga što je isti poznavao vrlo dobro porodice Ivica Mitrečića i Franje Kluza, a koje i poslije njegovog strijeljanja nisu uopšte uznemirovane, što znači da ovu dvojicu nije izdao.

6 juna drug Franjo je uputio druga Ivicu u Ljubiju da donese bombe u Medjuvodje ako ima gotovih. Tom prilikom smo dobili oko 60 komada od 12 kg, i oko 25 komada po 5 kg, koje su prenijete u Prijedor, odakle su po istome drugu koji ih je i donio, upućene u Medjuvodje. Drug Ivica je ovom čovjeku naročito naglasio da nikoga ne prima u kola pošto su to avionske bombe. Međutim, imenovani nije poslušao savjet, već je uzeo u kola jednoga druga i kod jednoga sela (ne sjećam se imena) bio je porušen most zbog čega je trebalo ići preko potoka. Navodno imenovani nije bio dovoljno oprezan, već je pustio konje nizbrdice u potok, a vjerovatno je putem tresući se u kolima ispao neki osigurač na bombi i tom prilikom su bombe eksplodirale i sve raznjele. Ne znajući za taj slučaj, drug Ivica, koji je ostao u Prijedoru još tri dana, misleći da je upućena dovoljna količina nije ni slao drugu pošiljku bombi, već je mislio da ostatak poveze kada bude on išao. Međutim, i ta namjera bila je osujećena pošto je neprijatelj jednoga jutra iznenada prodro u Prijedor sa tenkovima iz Banja Luke i tako smo se jedva izvukli.

Između 10 i 15 juna oko 10 časova dobili smo naredjenje od druga Čoče (Ratko Vujović) da se prebacimo u lučci Palanku na aerodrom, koji je bio pripremljen za Rudije avion. U isto vrijeme spustila se jaka tuča i kiša i

ABK 209-115-1138

ABK 209-115-1138

nemoguće da krenemo pod ovakvim atmosferskim prilikama, već smo očekali da se vrijeme malo popravi. Oko 1 čas kiša je malo prestala, malo se razvedrilo i n tovarivši bombe pošli smo sa namjerom da pri preletanju bombardujemo neprijateljske položaje. U tom smo se cilju spustili prema Granovcu, gdje je koncentrisana neprijateljska artiljerija, bacili smo nekoliko bombi i uputili se prema Novom da bombardujemo neprijateljske položaje, robove, a isto tako i kolone koje su se kretale. Tom prilikom smo izbacili ostatak bombi i nešto letake, krenuli u pravcu Sanskog Mosta i tada je Ivica primjetio iznad njih na 2 do 3 km njemački avion "Foke Vulf". Upozorio je drugu Franju koji je odmah spustio avion na niže, ali izgleda da nas je u istom momentu neprijatelj primjetio pošto je pojurio prema nama. Franjo videći da smo u opasnosti spustio je avion u piku još niže i prolatio iznad samog brda Djedovače, spustismo se u jedan klanac i iznad samog drveća preljetismo do Jelašinovačkog polja gdje smo se spustili i uz pomoć naroda sklonili avion pod jedne vrbe kraj jednoga plasta sijena i dobro ga zamaskirali. U Jelašinovcu nas je dočekaao Rudijev mehaničar Kamenko Čanak, koji je poginuo u IV ofanzivi u Šatoru.

Prije polaska iz Prijedora mi smo zakopali 5 bačvi benzina avijonskog, koji smo vrlo malo trošili, jer smo ga miješali sa automobilskim benzinom, plašeći se da ovaj sasvim ne potrošimo. Dolaskom na novi aerodrom bili smo prisiljeni da rezervoare nadopunjavamo automobilskim benzinom, a isti slučaj je bio i sa bombama bez kojih smo uopšte ostali. U Inšci Palanci smo odmah potražili Mila Ljubičića, kako bi sa primitivnim sredstvima i bez alata obezbjedili se sa bombama. Mile se odmah odazvao ovom pozivu i od izvadjenih neeksplodiranih italijanskih bombi od 2 kg pristupio izradi još primitivnijih upaljača u kovačnici Mila Novakovića. Pošto je iscrpljen i taj kontingent pronađenih bombi Franjo je uputio Ivicu u selo Jasenicu da izradi 6 komada neeksplodiranih bombi od po 50 kg, kako bi i njih iskoristili. Ivica je uspio da izradi 5 komada bombi, a šestu nije

mogao i ista je kasnije eksplodirala. Na tim bombama je Mile odmah izradio nove upaljače, a isto tako on je pronašao još 2 bombe od po 100 kg i pripremio ih, jer će nam navodno biti potrebne za akciju na Bos.Novi. Da bi Mile isprobao upaljače on je vršio probu bacanjem bombi sa tornja crkve u jednu uvalu.

Početkom jula dobili smo naredjenje od operativnog štaba da izvršimo jedan probni noćni let, pošto se spremla akcija na Sanski Most. Dva dana pre same akcije, iako je malo padala kiša, bez ikakvog reflektora i jačeg osvjetljenja, nismo imali mogućnosti da osvijetlimo put za dizanje avijona. Nato je Franjo došao na ideju da su nam potrebna samo tri fenjerića, tj. jedan na početku aerodroma, 1 na sredini a treći na kraju da bi vidjeli gdje se završava aerodrom. Oko 8,30 naveče malo je padala kiša, ali uprkos tome avion se digao, izvršio tri kruga i ustanovili smo da se može izvršiti akcija u kojoj bi i mi sudjelovali, ali samo onda, ako ne bi bilo nevrijeme. Međutim, na sam dan akcije padala je jaka kiša tako da nismo mogli sudjelovati u njoj.

Početkom jula saopšteno nam je da se pripremamo, a isto tako i bombe jer će biti izvršena akcija na Bos.Novi u kojoj ćemo i mi sudjelovati da pomognemo pešadijskim jedinicama. Međutim, mi smo bili spremni i saopšteno nam je da 12 jula u 9,30 ujutro podjemo avijonom i poneseemo najveće bombe jer ćemo bombardovati stari grad, kako bi omogućili lakši prilaz pešadijskim jedinicama. U 9 ujutro mi smo pripremili 2 komada bombi po 100 kg, 4 po 50 kg i nešto od 2 kg. Pregledali smo mehanizaciju za izbacivanje bombi, uredili osigurače, i baš kada smo počeli sa montiranjem bombi neko je viknuo: "Neprijateljski avion". Iz pravca Banja Luke smo vidjeli na visini od 500 metara njemački "Toke Nulf" kako isti velikom brzinom leti u pravcu našeg aviona. Mi smo uspjeli da se odmaknemo nekoliko metara, bacimo se na zemlju, i poslije nekoliko sekundi čuli smo eksplozije jednu za drugom. Pogledavši u pravcu našeg aviona vidjeli smo da je on još stajao netaknut - eventualno ako je parčadima gelera probušen, ali mi nismo mogli prići jer je neprijatelj odmah poslije izbacivanja bombi

počeo žestoko mitraljirati, što je trajalo oko 1 sat. Kada su ispaljeni zadnji rafali, njihov avion je okrenuo u pravcu Banja Luke, a mi smo primjetili da se puši stog sijena pored koga je bio avion, koji se odmah i zapalio, zahvativši plamen tep aviona i u tren oka izgorio. Na taj način je uništen i naš treći avion, tako da smo za izvjesno vrijeme ostali bez avijacije.

Arhiv Eo. krajine B. Luka

ABK 209-118-I/36